

EEE 1604/1/26
REV 1

SECINĀJUMI

Temats: EEZ Padomes 62. sanāksmes secinājumi (Brisele, 2026. gada 27. maijs)

1. Eiropas Ekonomikas zonas Padomes sešdesmit otrā sanāksme notika Briselē 2026. gada 27. maijā, un to vadīja enerģētikas, tirdzniecības un rūpniecības ministrs *Michael Damianos*, kurš pārstāvēja Eiropas Savienības Padomes prezidentvalsti. Sanāksmē piedalījās Norvēģijas ārlietu ministrs *Espen Barth Eide*, Lihtenšteinas ārlietu, vides un kultūras ministre *Sabine Monauni*, Islandes Ārlietu ministrijas pastāvīgais valsts sekretārs *Martin Eyjólfsson*, kā arī Eiropas Komisijas un Eiropas Ārējās darbības dienesta pārstāvji. EEZ Padomes locekļi apsprieda EEZ līguma vispārējo darbību un rīkoja politikas debates par konkurētspējas un zaļās izaugsmes nodrošināšanu iekšējā tirgū.
2. EEZ Padome akcentēja, ka EEZ līgumam joprojām ir svarīga un aizvien lielāka nozīme, jo tas ir būtisks pamats attiecībām starp ES un EEZ EBTA valstīm. Līgums stiprina kopīgās demokrātijas vērtības un principus, apņemšanos ievērot noteikumos balstītu starptautisko kārtību, personas brīvības, tiesiskumu un pamattiesības.

3. EEZ Padome, pamatojoties uz šīm kopīgajām vērtībām un principiem, uzsvēra, ka noteikumos balstītas starptautiskās kārtības uzturēšanai ir vajadzīga arī vienota reakcija uz globālajiem drošības izaicinājumiem.
EEZ Padomes locekļi atkārtoti pauda savu nelokāmo atbalstu Ukrainas neatkarībai, suverenitātei un teritoriālajai integritātei tās starptautiski atzītajās robežās. EEZ Padomes locekļi turpinās sniegt ieguldījumu miera centienos, jo īpaši, izmantojot labas gribas koalīciju un sadarbojoties ar Amerikas Savienotajām Valstīm, un koordinācijā ar līdzīgi domājošiem partneriem un sabiedrotajiem turpinās sniegt Ukrainai un tās tautai visaptverošu politisko, finansiālo, ekonomisko, humanitāro, militāro un diplomātisko atbalstu, tostarp, pastiprinot savus globālos kontaktus. Viņi arī pauda savu atbalstu visaptverošam, taisnīgam un ilgstošam mieram, kura pamatā ir Apvienoto Nāciju Organizācijas Statūti un starptautiskās tiesības.
4. EEZ Padome pauda gandarījumu par politisko dialogu, kurš ministru līmenī norisinājās starp Savienības Augsto pārstāvi ārlietās un drošības politikas jautājumos un Islandes, Lihtenšteinas un Norvēģijas ārlietu ministriem un kurā dalībnieki rīkoja neformālu viedokļu apmaiņu par aktuāliem savstarpēji interesējošiem ārpolitikas jautājumiem. Tā uzsvēra, ka ir svarīgi turpināt iesākto praksi, proti, aicināt EEZ EBTA valstu amatpersonas uz politiskajiem dialogiem, kas notiek saistībā ar ES Padomes darba grupām.
5. EEZ Padome uzsvēra, ka ģeopolitiskās nenoteiktības laikā ir ļoti svarīgi uzlabot visu to 30 valstu drošību, noturību, stratēģisko autonomiju un konkurētspēju, kuras veido iekšējo tirgu, un sniegt taustāmus rezultātus Eiropas iedzīvotājiem un uzņēmumiem. Tā uzsvēra, cik svarīgs ir spēcīgs un labi funkcionējošs iekšējais tirgus, kura pamatā ir četras brīvības un vienlīdzīgi un taisnīgi konkurences apstākļi uzņēmumiem, tādējādi novēršot kaitīgu praksi un veicinot apstākļus ekonomikas izaugsmei un jaunām darbvietām visā EEZ.
6. EEZ Padome uzsvēra, ka ES un EEZ EBTA valstis ir savstarpēji ieinteresētas saglabāt iekšējā tirgus integritāti un uzturēt vienlīdzīgus konkurences apstākļus, ņemot vērā to, ka attīstās jauni politikas virzieni un iniciatīvas, ar ko risināt pašreizējos ģeopolitiskos izaicinājumus.

7. EEZ Padome uzsvēra būtiskos ieguvumus, ko sniedz iekšējais tirgus, un to, cik svarīga ir cieša sadarbība starp ES un EEZ EBTA valstīm, un šajā sakarā atzina pozitīvo un vērtīgo ieguldījumu, ko EEZ EBTA valstis ir sniegušas lēmumu izstrādes procesā saistībā ar tiem tiesību aktiem un programmām, kas attiecas uz EEZ. Tā uzsvēra, ka šāds ieguldījums atbalsta mūsu kopīgās intereses attiecībā uz pārredzamu un labi sagatavotu rīcībpolitiku. EEZ Padome arī uzsvēra, ka ir svarīgi aicināt EEZ EBTA ministrus uz attiecīgām neformālām ministru sanāksmēm un konferencēm. Tā pauda atzinību prezidentvalstij Kiprai un nākamajām prezidentvalstīm par šīs prakses turpināšanu.
8. EEZ Padome atzina pašreizējos izaicinājumus starptautiskajā tirdzniecībā laikā, kad globālās piegādes ķēdes ir pakļautas spiedienam, un atkārtoti apstiprināja apņemšanos veidot atvērtu, godīgu un ilgtspējīgu tirdzniecību, kā arī uzsvēra noteikumus balstītas tirdzniecības sistēmas nozīmi. EEZ Padomes locekļi vienojās par ciešu sadarbību nolūkā panākt jēgpilnus rezultātus, īstenojot turpmākus pasākumus saistībā ar iznākumu, kas gūts Pasaules Tirdzniecības organizācijas 14. Ministru konferencē (*MCI4*), kura martā notika Kamerūnā.
9. EEZ Padome atzina, ka ir jāturpina iesāktais darbs nolūkā samazināt to ES tiesību aktu skaitu, kuri gaida iestrādāšanu EEZ līgumā, lai tādējādi saskaņā ar EEZ līguma 102. pantu garantētu EEZ juridisko drošību un homogenitāti. Tajā pašā laikā tā norādīja, ka joprojām ir daudz nepadarītā, un uzsvēra, ka ir jāpastiprina centieni un jāuztur cieša sadarbība ar mērķi ātri iestrādāt tos dosjē, kuros ilgi nav bijusi nekāda virzība, lai tādējādi nodrošinātu juridisko noteiktību un homogenitāti EEZ, kā arī nodrošinātu iekšējā tirgus pienācīgu darbību. EEZ Padome arī uzsvēra, cik svarīgi ir nodrošināt *acquis* savlaicīgu transponēšanu valsts tiesību sistēmā.

10. EEZ Padome uzsvēra, ka ES un EEZ EBTA valstu ciešai sadarbībai ir būtiska nozīme ekonomiskās drošības un noturības stiprināšanā. Atzīstot, ka EEZ līgums neietver ārējās tirdzniecības un muitas politiku, EEZ Padome atzinīgi vērtē pastāvīgās diskusijas par ciešu sadarbību tādās politikas jomās, kuras neietilpst EEZ līguma tvērumā, tostarp par to, kā vislabāk risināt šādus jautājumus, lai nodrošinātu konkurētspēju un saglabātu iekšējā tirgus integritāti.
11. EEZ Padome uzsvēra – lai stiprinātu iekšējā tirgus konkurētspēju, ir svarīgi nodrošināt uzņēmējdarbībai, MVU un inovācijai labvēlīgu vidi un samazināt stratēģisko atkarību sensitīvās nozarēs. Tā atzinīgi novērtēja centienus ar *omnibus* priekšlikumu palīdzību vienkāršot noteikumus un samazināt administratīvo slogu, neapdraudot paredzamību, politikas mērķus, augstos standartus vai iekšējā tirgus integritāti, kā arī tīras rūpniecības kursa vērienīgos mērķus pārvērst dekarbonizāciju par Eiropas rūpniecības izaugsmes virzītājspēku. Tajā pašā laikā EEZ Padome atzinīgi vērtē aicinājumus īstenot turpmākas vērienīgas *omnibus* un vienkāršošanas iniciatīvas.
12. EEZ Padome uzsvēra, ka ir svarīgi turpināt ciešu sadarbību starp ES un EEZ EBTA valstīm, īstenojot to attiecīgos klimata un biodaudzveidības mērķrādītājus un ievērojot Parīzes nolīguma un Kuņminas–Monreālas globālā biodaudzveidības satvara mērķus.
13. EEZ Padome atzina, ka izšķiroša nozīme ir drošai, neapdraudētai, cenas ziņā pieejamai, ilgtspējīgai un mazoglekļa energoapgādei un Eiropas energoinfrastruktūras aizsardzībai pret hibrīddraudiem un citiem apdraudējumiem. Tā uzsvēra, ka visaptverošai dekarbonizācijas un konkurētspējas stratēģijai būtu jānodrošina paredzamība nozarei un jācenšas piesaistīt, paplašināt un noturēt uzņēmumus Eiropā. EEZ Padome arī uzsvēra, ka ir pilnībā jāizmanto tādu mazoglekļa energoresursu ievērojamais potenciāls, kas EEZ ir droši un ilgtspējīgi, šajā sakarā jo īpaši padziļinot tirgus integrāciju un turpinot pārrobežu sadarbību un tādējādi palīdzot sasniegt globālo mērķi, proti, trīskāršot atjaunīgās enerģijas jaudu, un stiprināt Eiropas enerģētisko drošību.

14. EEZ Padome uzsvēra oglekļa cenas noteikšanas būtisko nozīmi pārejā uz tīru enerģiju un pastāvīgo sadarbību starp ES un EEZ EBTA valstīm ES emisijas kvotu tirdzniecības sistēmas attīstīšanā, kā arī atzīmēja gaidāmo izvērtējumu par salu, tālāko reģionu un attālo teritoriju gaisa pārvadājumu savienojamību, tostarp konkurētspējas un oglekļa emisiju pārvirzes apsvērumu, kā arī ietekmi uz vidi un klimatu. Tā atzinīgi novērtēja notiekošo darbu pie EEZ EBTA valstu iekļaušanas oglekļa ievēdkorekcijas mehānismā un paketes “Gatavi mērķrādītājam 55 %” mērķus un aktus attiecībā uz transporta nozares pāreju uz tīru enerģiju.
15. EEZ Padome pieņēma zināšanai militārās mobilitātes paketi un uzsvēra, cik svarīgi ir nodrošināt ciešu sadarbību saistībā ar tiem paketes aspektiem, kas attiecas uz EEZ EBTA valstīm un EEZ līgumu.
16. EEZ Padome uzsvēra, cik svarīga ir konkurētspējīga, taisnīga un noturīga digitālā pārveide un cik svarīgi Eiropai ir stiprināt savu pozīciju stratēģisku digitālo tehnoloģiju jomā. Tā akcentēja, ka labi funkcionējošai demokrātiskai sabiedrībai digitālajā laikmetā fundamentāli svarīga ir mediju brīvības un plurālisma, redakcionālās brīvības un žurnālistu aizsardzības garantēšana. EEZ Padome uzsvēra, cik svarīga ir Digitālo pakalpojumu akta un Digitālo tirgu akta gaidāmā iestrādāšana EEZ līgumā. EEZ Padome arī atzīmēja, cik svarīgi ir stiprināt kibersdrošību un palielināt koordināciju, kā arī aizsargāt cilvēkus, iestādes un kritisko infrastruktūru pret hibrīddraudiem.
17. Atzīstot potenciālos ekonomiskos, vidiskos un sabiedriskos ieguvumus, ko sniedz mākslīgais intelekts (MI), EEZ Padome uzsver, cik svarīgi ir iestrādāt un efektīvi un saskaņoti īstenot MI aktu, vienlaikus pilnībā atraisot Eiropas MI potenciālu, kā paredzēts tādās iniciatīvās kā, piemēram, MI pielietošanas stratēģija, MI kontinenta rīcības plāns un Eiropas Datu savienības stratēģija. Šajā sakarā EEZ Padome uzsver, ka ir jāveicina inovācijai labvēlīgi apstākļi, jānodrošina piekļuve augstas kvalitātes datiem un datošanas jaudai un jāstiprina Eiropas MI ekosistēma, lai tādējādi uzlabotu konkurētspēju un noturību.

18. EEZ Padome uzsvēra, cik svarīga ir EEZ līguma sociālā dimensija, kas skar jautājumus attiecībā uz darba tiesībām, darba aizsardzību un dzimumu līdztiesību. Tā atzinīgi novērtēja progresu, kas panākts Eiropas sociālo tiesību pīlāra īstenošanā; tas ir satvars, kura mērķis ir iekļaujošāka, noturīgāka un konkurētspējīgāka Eiropa. EEZ Padome arī atzina, cik svarīga ir ciešāka sadarbība veselības jomā. Šajā sakarā EEZ Padome uzsvēra, ka pacientu un veselības aprūpes sistēmu interesēs ir būtiski, lai Eiropā tiktu veicināta inovācija veselības un dzīvības zinātņu nozarēs. EEZ Padome sagaida ES farmācijas tiesību aktu un Eiropas veselības datu telpas īstenošanu, kā arī ciešāku sadarbību saistībā ar veselības jomas gatavību un reaģēšanu.
19. Neskarot ES līmenī notiekošās sarunas par daudzgadu finanšu shēmu, EEZ Padome aicināja uz pastāvīgu dialogu par gatavošanos ES programmām nākamajam finanšu periodam (2028–2034), lai tādējādi nodrošinātu jaunu ar programmām saistītu regulu agrīnu iestrādāšanu EEZ līgumā, ņemot vērā EEZ EBTA valstu tiesības uz dalību, kā paredzēts EEZ līgumā.
20. EEZ Padome atgādināja, ka EEZ līgumā ir paredzēta dalība iekšējā tirgū, un šajā sakarā tā arī atgādināja, ka EEZ EBTA valstis palīdz mazināt sociālās un ekonomiskās atšķirības EEZ, izmantojot EEZ un Norvēģijas finanšu mehānismus par labu līgumslēdzējām pusēm, nolūkā veicināt nepārtrauktu un līdzsvarotu tirdzniecības un ekonomisko attiecību stiprināšanu starp visām EEZ līguma līgumslēdzējām pusēm saskaņā ar EEZ līguma 115. pantu. EEZ Padome atzinīgi novērtēja to, ka ir noslēgti divpusēji saprašanās memorandi un programmu nolīgumi starp EEZ EBTA valstīm un lielāko daļu saņēmējvalstu, lai tādējādi noteiktu skaidru satvaru un grafiku efektīvai un savlaicīgai fondu īstenošanai. EEZ Padome sagaida, ka pēc iespējas drīz tiks ātri noslēgti divpusēji saprašanās memorandi ar visām saņēmējvalstīm.

21. EEZ Padome uzsvēra, ka līgumslēdzējas puses, ņemot vērā 38.D protokola 10. pantu, pārskata vajadzību veikt pasākumus saistībā ar ekonomiskajām un sociālajām atšķirībām EEZ un, pamatojoties uz novērtējumu, sāk turpmākas sarunas par nākamajiem finanšu mehānismiem savlaicīgi pirms 2021.–2028. gada finanšu mehānismu darbības beigām, lai izvairītos no īstenošanas nepilnībām un ļautu efektīvi un lietderīgi plānot turpmāko finansēšanas perspektīvu.
22. EEZ Padomes locekļi uzsvēra, cik svarīga ir konstruktīva un iekļaujoša sadarbība zivsaimniecības jautājumos, un tai vajadzētu būt līdzsvarotai un savstarpēji izdevīgai, jo īpaši attiecībā uz kopīgu interešu krājumu ilgtspējīgu pārvaldību Atlantijas okeāna ziemeļaustrumu daļā. Viņi atzina, ka ir svarīgi turpināt pievērsties kopīgajiem neatrisinātajiem zivsaimniecības politikas jautājumiem, lai tos atrisinātu, un arī atzina, cik svarīgi zivsaimniecības pārvaldībā ir divpusēji dialogi. Turklāt locekļi uzsvēra, ka ir jāveic pasākumi, lai ierobežotu nelegālu un neilgtspējīgu zveju Atlantijas okeāna ziemeļaustrumu daļā.
23. EEZ Padomes locekļi ar nožēlu atzīmēja, ka makreles krājuma stāvoklis Atlantijas okeāna ziemeļaustrumu daļā ir būtiski pasliktinājies, un pauda izpratni par to, cik svarīgi ir starp visām piekrastes valstīm laikus panākt visaptverošu un taisnīgu vienošanos par krājuma kopīgu izmantošanu.
24. EEZ Padome atkārtoti apstiprināja saistības, kas paredzētas EEZ līguma 9. protokolā par tirdzniecību ar zivīm un citiem jūras produktiem.
25. EEZ Padome atgādināja par līgumslēdzēju pušu saistībām saskaņā ar EEZ līguma 19. pantu un aicināja puses risināt dialogu, lai pārskatītu lauksaimniecības produktu tirdzniecības nosacījumus nolūkā panākt pakāpenisku liberalizāciju valstu attiecīgās lauksaimniecības politikas ietvaros. EEZ Padome mudināja līgumslēdzējas puses veikt pārstrādātu lauksaimniecības produktu tirdzniecības režīma jaunu pārskatīšanu saskaņā ar EEZ līguma 3. protokola 2. panta 2. punktu un 6. pantu, lai vēl vairāk veicinātu tirdzniecību šajā jomā.